

Hakîkatin Bilgisi ve Kurgu Üzerine...

İslâmî ilim geleneği, geneli itibariyle, İlâhî hakîkate doğru seyreden ‘hakîkati tespit’ gayesine ma‘tûf topyekûn bir gayretin ifadesidir. Bu vasfıyla, furûâtta zaman zaman farklı kanaatler serdedilmekle beraber, bunlar dâhilî farklılaşmalardır. Bu ayrışmalar, değerler bütünüünün küllî dairesi içinde yer alır. Bu sebeple, muhtelif ilim dalları, tesmiyedeki farklılıklarına rağmen kendi içinde insicamlı bir bütünlük arz ederler. İlimler arasındaki insicâmî görmek ancak ilimlere küllî bir bakış ve ihâta ile mümkündür.

Sözü edilen müşterekliğe kendini dâhil görmeyen, bilinçli bir biçimde kendini iki aşırılık olarak değerlendirdiği; kadîm ilim geleneği ile şarkiyatçı yaklaşımın orta yoluna konumlandırılan bu çağdaşçı/ıslâhatçı yaklaşım ise, kendince arzu ettiği ve iddia ettiği ‘ilâhî hakîkat’ tasavvurunun peşine düşmüştür. Çizgisinin kesintili oluşu, mahiyetinin değişkenliği ve eserler ve yazarların ‘muhâlefet’ dışında tek ortak noktasının ‘farklılıkları’ olduğu gerçeği İlâhî hakîkat olma vasfından uzak olduğunun göstergesidir.

Çağdaşçı yaklaşımın sözü edilen hâli, İlâhî hakîkati keşif maksadından ziyade bireysel haz açısından ‘arzu edilen’ sonucun peşine düşülmesinin bir neticesi olup, hakîkat arayışı sürecinde hakîkatin tespiti çabası yerine; dışarıdan, seçmeci ve kurgusal bir şekilde tarihten veri devşirme yöntemleri araç olarak kullanılmaktadır. Savunucularının da ifade ettiği üzere, tam da bir ara duruşu ifade eden çağdaşçı tercih; değerler dizini olara ‘ötekinin duruşunu’, konu ve materyal olarak ‘bizi’ temsil eden bir durumu temsil etmektedir.

Şarkiyatçı yaklaşım ise, ön kabulleri ve kurguları ile öteki olarak kabul ettiği İslâm taravvurunu, parçalayıp zayıflatmak üzere, inşâî duruşu temsil eden bütün kişi, eser, terim ve kabulleri değersizleştirme ve geçersiz kılma gayesine ma‘tûf tetkikler ileri sürmektedir. Kullandığı dil ve üslûp ile de peşin hüküm ve kurgularını görünmez kılmayı ‘başardığı’ gibi, şarkiyat geleneğinin içinden temin ettikleri destek ve dinin temel kaynaklarından devşirdikleri bağlamından koparılmış materyal ile de teorik duruşlarını güçlendirmişlerdir.

İslâm toplumu içerisinde varlığını sürdüren çağdaşçı yaklaşım yanlıları taklit ettiği, telif ve delillendirme yöntemi ile ‘tarafsız ve akademik’ ara yol olma iddiasını son birkaç asırdır sürdürmeye devam etmişlerdir. Çağdaşçılar; ulemâ,

müellefât ve ortaya konulan ilmî birikim ortada iken bunları anlamaya yönelik bir çaba içerisine girmek yerine duruşlarını üstlendikleri Şarkiyatçı geleneğin bizdeki temsilcileri olma mesuliyetini deruhte etmektedirler.

Kendi tercihlerini meşrulaştırmak için, kadîm geleneği karalayıp, yetersizliğini iddia etmek yerine, kadîm geleneğin keşfine odaklanmak ve onun hakîki bir şekilde temsilini üstlenmek gerçek çıkış iken; parçalanmış ve aralarındaki ilişkileri kopartılmış ilim dalları, usûlü ve mevzûsu dönüştürülmüş telif mantıkları, mantikî ve felsefî temelleri çökertilmiş düşünsel duruşlar üzerinden bir çıkış yolu bulma çabası son birkaç asrımızın hikâyesi olmuştur.

Şu halde, acilen yapılması gereken, İlâhî hakîkati, aklî, rûhî, kalbî, irfânî plânda kendi hakîkati olarak tayin etmiş ilim ehlinin, bunun keşfine yönelmesi, bütün çabasını ötekinin değerler dizisinin istilâsından kurtulup, yerine kendi değerler dizisini ikâme etmeye yoğunlaşmasıdır. Kurtuluşun, ötekine ait yanlışı sürdürerek, başka medeniyetlerin kurguladığı ‘paradigma’ üzerinden temin edilebileceği umudu, kaybedilen birkaç asra yeni kayıp yıllar, zayi edilmiş nesiller ve müzelik malzeme görme kaynaklı değeri bilinmemiş kadîm mirasların eklenmesiyle sonuçlanacaktır.

Bundan dolayıdır ki, *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)* üzerinden de usûle vurgu yapmanın, çıkışı ancak usûl üzerinden ve ‘hakkı hâkim kılmak/i'lây-i kelimetullâh’ gayesine ma‘tûf adımlar atarak aramanın kaçınılmazlığına dikkat çekmeye çalışıyoruz. Bir başka ifade ile, terk ettiklerimizi yeniden tedârik ederek yolculuğumuzu sürdürmenin mümkün olduğunu öğrenmeli, dinî-sosyal bilimlerin tamamının maruz kaldığı ‘cihet-i vahdesi’ni kaybetmişlikten kurtulmalı, kendimize ait usûl, ulemâ ve kitâbiyâta dönmeli ilmî düşünüşümüzü kendi değerler bütünüümüzün küllî mihengine göre şekillendirmeliyiz.

Kırk birinci sayımızla, ikinci yirmi yıla girdiğimiz, *Hadis Tetkikleri Dergisi*’nin bu nüshasında; hadis ıstılahları, siyer edebiyâtı, deprem felâketi, hayvan katli, âfiyet-îman ilişkisi, gibi konulara hadis ilminin yaklaşımını sunan ve ilimler arası insicâmın vazgeçilmezliğini ortaya koyan makaleler, şarkiyatçı yaklaşımın isnad tasavvurunu ortaya koyan bir çeviri, araştırma notları, bilimsel etkinlik ve kitap tanıtımları ve bir vefeyât yazısına yer verdik.

Yer yer münderecâtında yer alan yayınlarla *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)* bu uğurda atılacak her adıma elindeki bütün imkânları kullanarak destek olacağını göstermektedir. Ayrıca, istekli ve iştiyaklı bir gençliğin yetişiyor olması, bu konudaki beklentilerimizi yüksek tutmamızın ana sâiklerindedir.

Yaklaşık iki buçuk yıl önce, vefat eden Ali Osman Koçkuzu hocamıza rahmetler niyâz ederken, *HTD*’nin imkânlarının, araştırmacılarımızın hizmetinde olduğunu tekraren ifade istiyoruz. Gelecek sayılarımızda görüşmek dileğiyle...

Saygılarımızla...

İbrahim HATİBOĞLU